

Usmene i pisane oporuke i sudska praksa

Zolić, Dominik

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:827172>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-06**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
PRAVNI FAKULTET
STUDIJSKI CENTAR ZA JAVNU UPRAVU I JAVNE FINACIJE

Dominik Zolić

USMENE I PISANE OPORUKE

ZAVRŠNI RAD

MENTOR

mag. iur. Marko Stilinović

ZAGREB, 2023.

Izjava o izvornosti

Ja, Dominik Zolić, izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mojega rada te da se u njegovoj izradi nisam koristio drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Dominik Zolić, v.r.

SAŽETAK

Oporučno nasljeđivanje je pojam koji označava jako važan dio nasljednopravnog aspekta građanskog prava. U sudskoj praksi su učestali sporovi u vezi oporučnog nasljeđivanja. Postoji tri temeljne vrste oporuka, a svaka od njih ima posebno značenje i utjecaj. Da bi oporuka bila valjana, moraju se ispuniti određene pretpostavke valjanosti, kako pisane, tako i usmene oporuke koja je moguća samo u izvanrednim okolnostima. Naravno, te izvanredne okolnosti moraju se posebno dokazivati. Cilj ovoga rada je prikazati značenje oporuke i oporučnog nasljeđivanja, objasniti oporuke iz perspektive sudske prakse te objasniti koje su posljedice ako se potencijalni nasljednici ne pridržavaju pravnih pravila o nasljeđivanju, kao i mogućnosti dokazivanja ako dođe do uništenja ili gubitka oporuke.

Ključne riječi: oporuka, nasljedstvo, nasljednik, svjedoci, valjanost, pisana i usmena oporuka, ograničenja

SUMMARY

Testamentary inheritance is a term that denotes a very important part of the inheritance aspect of civil law. In judicial practise disputes are common regarding the testamentary inheritance. There are three basic types of wills, and each of them has a special meaning and impact. In order for it to produce legal effects, certain presumptions for validity must be met for both written will and oral will, which is possible only in exceptional circumstances. Of course, these extraordinary circumstances must be specifically proven. The aim of this paper is to show the meaning of will and testamentary inheritance, to explain wills from the perspective of judicial practice and to explain the consequences if potential heirs do not comply with the legal rules on inheritance, as well as possibilities of proof if the will is destroyed or lost.

Keywords: will, inheritance, heir, witness, validity, written and oral will, limitations

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. POJAM OPORUKE	3
2.1. VRSTE OPORUKE	8
2.2. OPORUČNA SPOSOBNOST	12
3. UVJETI ZA VALJANOST PISANE OPORUKE I SUDSKA PRAKSA	12
3.1. VLASTORUČNE OPORUKE.....	13
3.2. OPORUKA PISANA PRED SVJEDOCIMA.....	14
3.3. JAVNA I MEĐUNARODNA OPORUKA	14
3.4. SLUČAJEVI NEVALJANOSTI SVIH PISANIH OPORUKA.....	15
4. UVJETI ZA USMENU OPORUKU I SUDSKA PRAKSA	18
4.1. SVJEDOCI USMENE OPORUKE I NJIHOVE DUŽNOSTI	19
4.2. IZVANREDNE OKOLNOSTI.....	20
4.3. SLUČAJEVI NEVALJANOSTI USMENE OPORUKE.....	20
5. OGRANIČENJA U SADRŽAJU I OBLIKU PISANIH I USMENIH OPORUKA 22	
5.1. DOKAZIVANJE UNIŠTENE, IZGUBLJENE, SAKRIVENE ILI ZAMETNUTE OPORUKE	24
5.2. IZNASLJEĐENJE, ISKLJUČENJE I LIŠENJE NUŽNOG DIJELA.....	25
5.3. REKONSTRUKCIJA OPORUKE.....	26
5.4. OPOZIV OPORUKE	27
6. ZAKLJUČAK.....	28
7. LITERATURA	30
8. POPIS SLIKA	31

1. UVOD

Predmet ovog rada su usmene i pisane oporuke i sudska praksa. Naime, oporuka predstavlja jednostrano, izričito i ujedno osobno očitovanje i razradbu oporučiteljeve posljednje volje. Oporuka zato ne mora nužno ni sadržavati imovinska raspolaganja.

Temeljni cilj ovog rada je usmjeren na pojmovno prikazivanje konkretnog pojma oporuke, odnosno na određenje usmene i pisane oporuke kao i same razlike među navedenima. Cilj rada jednako tako je prikazati sudska praksu u određenim slučajevima kao što je opoziv oporuke ili pak isključenje nužnog dijela.

Teorijski dio se zasniva na stručnoj i znanstvenoj literaturi, dostupnoj u tiskanom i digitalnom obliku. Za potrebe izrade rada analizirat će se dostupna znanstvena i stručna literatura te ostali sekundarni izvori iz ovog područja s ciljem upotpunjavanja teorijskog dijela istraživanja. Nadalje, u svrhu pronalaska istraživanja koja su relevantna za ovo područje koristiti će se svi javno dostupni internetski izvori. Tokom izrade teorijskog dijela koristi se metoda istraživanja: metode sinteze i analize, metoda komparacije, metoda klasifikacija, metode indukcije i dedukcije, deskriptivna metoda.

Rad se sastoji od šest poglavlja. U uvodnom dijelu rada prikazuje se predmet i cilj rada, sama struktura rada i metode istraživanja koje su korištene u radu. Drugo poglavlje odnosi se na sam pojam i na vrste oporuke. Unutar navedenog poglavlja prikazuje se samo definiranje i vrste oporuke kao i oporučna sposobnost.

Treće poglavlje odnosi se na uvjete za pisanu oporuku. Unutar navedenog poglavlja prikazuje se sudska praksa za pisanu oporuku i samo čuvanje oporuke, slučajevi nevaljanosti oporuke, javna i međunarodna oporuka i vlastoručna oporuka pred pisanim svjedocima.

Četvrto poglavlje prikazuje uvjete za usmenu oporuku gdje se prikazuje sudska praksa za usmene oporuke, svjedoci usmene oporuke i njihove dužnosti te slučajevi nevaljanosti usmene oporuke.

Peto poglavlje prikazuje usporedbu mogućnosti i ograničenja pisanih i usmenih oporuka gdje se prikazuje dokazivanje uništene, izgubljene, skrivene ili pak zametnute oporuke, odnosno iznasljeđenje, isključenje i lišenje nužnog dijela, rekonstrukcija same oporuke i opoziv navedene. Na kraju rada je zaključak.

2. POJAM OPORUKE

Pravo nasljeđivanja predstavlja jedno od temeljnih ustavnih prava i samim time uređeno je Zakonom o nasljeđivanju (u daljnjem tekstu: ZN)¹. U sukladnosti sa postojećim zakonskim normama tumači se kako je svatko ovlašten za slučaj svoje smrti oporukom odrediti nasljednika. Ipak, i u navedenom slučaju postoje određena ograničenja i to uslijed zaštite opravdanih interesa članova uže obitelji.²

Načelo dispozitivnosti jedno je od temeljnih načela građanskog prava, a ono se izražava u slobodi oporučnog raspolaganja ili slobodi oporučivanja. Svaka fizička osoba ima mogućnost i slobodu da svojevóljno u obliku oporuke odredi tko će ju naslijediti nakon njene smrti kao što ima pravo odrediti i načine tog nasljeđivanja. Ono što je ostavitelj odredio svojom oporukom će se uvažavati, iz razloga što pravila objektivnog nasljednog prava, a i općenito pravni poredak, na ovaj način daju oporučitelju svojstvo konkretnog pravnog temelja na kojemu nastaju određeni nasljednopravni učinci (u onome opsegu u kojemu to dozvoljavaju norme objektivnog prava).³

Samo nasljedno pravo se stječe na temelju oporuke, odnosno na temelju ZN-a. Oporuka nije jedini pravni temelj u nasljeđivanju. Postoje dispozitivne zakonske norme, u pravilu one uređuju nasljeđivanje na temelju zakona. Nasljeđivanje se u prvome redu odvija prema odredbama njegove oporuke, a tek onda će se voditi dispozitivnim zakonskim odredbama, u slučaju da oporuka nije valjana, da ne postoji i ako ostavitelj odredi nasljednika koji će ga samo jednim dijelom naslijediti, a po odredbama zakonskih normi će naslijediti ono što preostaje od nasljednog prava. S druge strane postoje striktno zakonske norme, koje uređuju nasljeđivanje ostavitelja po nužnom nasljednom pravu. Ovim normama se daju pravni temelji za nasljeđivanje ostavitelja čak i ako je to u suprotnosti sa ostaviteljevom voljom. Ovdje se govori o zakonski zaštićenim nužnim nasljednicima, pripadnicima ostaviteljeve uže obitelji. U slučaju da ostavitelj u svom očitovanju volje povrijedi nečije nužno nasljedno pravo,

¹ Zakon o nasljeđivanju (NN 48/03, 163/03, 35/05, 127/13, 33/15, 14/19, dalje u tekstu: „ZN“).

² Pavlinić Edita; Klamiza Anica; Oporuka – (ne)samostalno raspolaganje, Paragraf : časopis za pravna i društvena pitanja Pravnog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Vol. 3 No. 1, 2019., str. 36

³ Gavella, Nikola; Belaj, Vlado; Nasljedno pravo, Zagreb: Narodne novine, 2008., str. 123.-124.

nužni nasljednici mogu pobijati raspolaganja koja vrijedaju njihova nužna nasljedna prava.

Oporuka je osobno formalno očitovanje izvorne posljednje volje oporučitelja, ničija volja ne može nadomjestiti njegovu. Bitno je naglasiti da sve ono što nije izričito očitovano riječima nije oporuka, iz razloga jer je samo takav način pravilna forma. Kada postoji nedostatak izričitosti, to znači da oporuka ne postoji. Također postoje valjani oblici po kojima se oporuka može učiniti, među kojima su međunarodna, javna, vlastoručna, oporuka pisana pred svjedocima i usmena oporuka. Kada oporuka nije napravljena u obliku koji je utvrđen zakonom, ona je nevaljana. Ovakav standard i propisan oblik potiče oporučitelje na oprez i preciznost u oblikovanju svoje posljednje volje, a smanjuje rizik od mogućih nedoumica i zlouporabe onih koji bi se mogli okoristiti nedostacima oporuke.⁴

Kao što je već navedeno tumači se kako ZN uređuje pravo nasljeđivanja. Ostavinski postupak je izvanparnični postupak pokrenut nakon smrti fizičke osobe, kada sud dobije osmrtnicu ili ekvivalentnu ispravu u vezi s pokojnikom. Nasljednici, sastav nasljedstva i prava koja pripadaju određenim nasljednicima ili drugim osobama utvrđuju se u ostavinskom postupku.

Ostavinske postupke provode javni bilježnici, djelujući u ime općinskih sudova kao njihovi povjerenici. Sud koji je postupak nasljeđivanja proslijedio javnom bilježniku nadzire njegov rad, dok sami sudovi također mogu voditi određene ostavinske postupke iz važnih razloga. Mjesna nadležnost za ostavinske postupke određuje se ostaviteljevim prebivalištem, stalnim ili alternativno privremenim, u trenutku smrti; prema mjestu gdje se nalazi većina imovine; ili registrom građana u koji je oporučitelj upisan.⁵

Neposredno nakon ostaviteljeve smrti, osobe koje posjeduju oporuku dužne su je dostaviti najbližem općinskom sudu i obavijestiti sud o svim saznanjima o postojanju oporuke, bez obzira na to je li oporuka valjana ili koliko oporuka postoji. Prije

⁴ Gavella, Nikola; Belaj, Vlado, *op. cit.*, str. 97.

⁵ Čl. 177. ZN-a

provođenja ostavinskog postupka sud također traži podatke o postojanju oporuke iz hrvatskog registra oporuka.

Središnji dio ostavinskog postupka je ostavinska rasprava na koju su pozvane zainteresirane strane, poput potencijalnih nasljednika, legatara, izvršitelja i drugih.

Na ostavinskoj raspravi nasljednici se pozivaju da daju izjavu o nasljedstvu, prihvaćajući nasljedstvo, odričući se nasljedstva ili ustupajući prihvaćeno nasljedstvo drugom nasljedniku. Jednom dana izjava o nasljeđivanju je neopoziva. Ako se nasljednik odrekne nasljedstva, njegov se dio ravnomjerno raspoređuje između preostalih nasljednika, a ako nema nasljednika istog nasljednog reda, nasljednici sljedećeg stupnja pozivaju se na nasljedstvo. Nasljednik se također može odreći nasljedstva samo u svoje ime, dopuštajući vlastitim nasljednicima - obično djeci - da prihvate nasljedstvo od umrlog. Ako nasljednik želi ustupiti svoj dio drugom, određenom sunasljedniku, prvo mora prihvatiti nasljedstvo, a zatim ga ustupiti. U nedostatku izjave o nasljeđivanju, smatra se da nasljednik prihvaća nasljedstvo. Jednom dana izjava o nasljedstvu, kojom se nasljednik odriče ili ustupa nasljedstvo, ne odnosi se na uzastopno pronađenu imovinu umrlog.

Sukladno članku 139. ZN-a, nasljednik odgovara za dugove ostavitelja, a nasljednik koji se odrekao nasljedstva neće odgovarati za dugove ostavitelja. Nadalje, nasljednik će odgovarati za dugove ostavitelja samo do visine vrijednosti naslijeđene imovine, a sud, samo po prigovoru nasljednika, pazi na visinu vrijednosti naslijeđene imovine i vrijednost dugova ostavitelja, kao i ako je nasljednik već podmirio dugove ostavitelja. Kada dođe do situacije sa više nasljednika, oni odgovaraju solidarno za dugove ostavitelja, i to svaki do visine vrijednosti svog nasljednog dijela, neovisno o tome je li dioba nasljedstva izvršena.

Dugovi se dijele među nasljednicima razmjerno njihovim nasljednim dijelovima, osim ako nije drukčije određeno oporukom. Samo stvari i prava koja su sastavni dio ostavine mogu biti predmetom ovrhe zbog ostvarenja ili osiguranja tražbina ostaviteljevih vjerovnika prema općini, odnosno gradu na koje je prešla ošasna ostavina.⁶

⁶Vidi još: čl. 139. st.7. ZN-a: „Odredba stavka 6. ovoga članka ne primjenjuje se ako je stvar ili pravo koje je sastavni dio ostavine otuđeno prije podnošenja ovršnog prijedloga, odnosno prijedloga za osiguranje.“

U roku od tri mjeseca od otvaranja nasljedstva, ostaviteljevi vjerovnici mogu zahtijevati da se ostavina odvoji od imovine nasljednika, i to ako isti učine vjerojatnim postojanje tražbine kao i opasnost da bez odvajanja oni ne bi mogli namiriti svoju tražbinu. U takvom slučaju, nasljednik ne može raspolagati pravima i stvarima ostavine, kao što se ni njegovi vjerovnici ne mogu naplatiti iz njih, dok se ne naplate vjerovnici koji su zahtijevali da ostavina odvoji.⁷

Vjerovnici ostavitelja koji su zahtijevali odvajanje, mogu naplatiti svoje tražbine samo iz sredstava ostavine, a sud može odvojenoj ostavini postaviti skrbnika. Sud može odrediti čuvanje odvojene ostavine na zahtjev ostaviteljevih vjerovnika, a troškove povjeravanja ostavine na čuvanje su dužni snositi vjerovnici koji su to i zahtijevali.⁸ U slučaju da vjerovnik koji je zahtijevao odvajanje nema ovršnu ispravu ili ako već nije prije pokrenuo postupak radi ostvarenja svoje tražbine, on je dužan pokrenuti postupak radi ostvarenja iste u roku koji će mu odrediti sud rješenjem o odvajanju ostavine. Ako on tada ne pokrene postupak u određenom roku, sud će po službenoj dužnosti rješenje o odvajanju ostavine staviti izvan snage. Sud rješenjem odlučuje o zahtjevu vjerovnika, a žalba protiv toga rješenja ne odgađa provedbu rješenja.⁹

Ostavinski postupak završava se odlukom o nasljeđivanju. Ako je odluku donio javni bilježnik, nezadovoljna stranka može podnijeti žalbu u roku od 8 dana od dostave, a ako ju je izdao sud, na istu se može uložiti žalba u roku od 15 dana od dostave.

Međutim, preostaje pitanje što učiniti sa zainteresiranom stranom koja nije sudjelovala u ostavinskom postupku zbog toga što nije bila uredno pozvana. U ovom slučaju, (samo) takvu osobu ne veže pravna valjanost odluke o nasljeđivanju s pripadajućim pravom da ospori istinitost takve odluke u parnici protiv osobe u čiju je korist donesena.

Ako tijekom postupka nasljeđivanja činjenice koje određuju neka prava zainteresiranih strana postanu sporne, sud će naložiti strankama da stvar riješe u parnici ili upravnom postupku. Stranka, čije pravo sud smatra manje vjerojatnim, upućuje se da pokrene postupak. Neka sporna prava mogu biti, na primjer, pravo na odvajanje bračne

⁷ Čl. 140., st.1. i st. 2. ZN-a

⁸ Čl. 140., st. 3., st. 4. i st. 5. ZN-a

⁹ Čl. 140., st. 6. i st. 7. ZN-a

stečevine od nasljedstva, valjanost oporuke, veličina nasljednih udjela i drugo. Ako osoba upućena da pokrene postupak to učini u roku od 30 dana, obavijestivši o tome sud, postupak nasljeđivanja prekida se do konačnog ishoda parnice.

Kada okolnosti zahtijevaju poseban oprez, zainteresirane strane mogu predložiti osiguranje nasljedstva tijekom postupka predajom na čuvanje pouzdanoj osobi, sudu ili javnom bilježniku ili na neki drugi prikladan način. Kad su nasljednici nepoznati ili kad nisu u mogućnosti upravljati nasljedstvom, sud po službenoj dužnosti nalaže popis imovine i osiguranje imovine.

Važno je napomenuti da je Uredba o nasljeđivanju br. 650/2012 odnosi na sve ostavinske postupke fizičkih osoba preminulih od 17. kolovoza 2015. nadalje ako su bile povezane s drugom državom članicom EU-a. Između ostalog, navedena Uredba propisuje nadležnost, mjerodavno pravo te priznavanje i izvršenje odluka u nasljednim stvarima. Uredba uvodi europsku potvrdu o nasljeđivanju koja dokazuje status nasljednika u drugim državama članicama EU, s rokom valjanosti od 6 mjeseci.¹⁰

Prema Uredbi, sudovi država članica EU-a nadležni za vođenje ostavinskih postupaka su sudovi države u kojoj je preminuli imao uobičajeno prebivalište u trenutku smrti ili države s kojom je pokojnik imao najbližu vezu. Nadležni sud ovlašten je raspravljati o cjelokupnom nasljedstvu, čime se ukida ranija isključiva nadležnost hrvatskih sudova za raspravu o nasljeđivanju nekretnina smještenih u Hrvatskoj. Ovisno o konkretnom slučaju, na postupak se mogu primijeniti zakoni različitih država članica, dok oporučitelj također ima mogućnost utvrditi primjenu zakona države svog državljanstva.¹¹

¹⁰ Zakon o provedbi Uredbe (EU) br. 650/2012 Europskog Parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi europske potvrde o nasljeđivanju, Narodne novine, broj 152/2014.

¹¹ Zakon o provedbi Uredbe (EU) br. 650/2012.

2.1. VRSTE OPORUKE

Oporuku je moguće definirati kao posebno jednostrano, izričito i ujedno osobno očitovanje oporučiteljeve posljednje volje koje je upravljeno na raspolaganje u slučaju njegove smrti.¹² Naglašava se kako upravo oporuka predstavlja poseban pravni temelj nasljeđivanja i prema pravilu oporuka samim time predstavlja jači pravni temelj. Ipak, na putu potpunog ostvarenja konkretne učinkovitosti oporuke javlja se zapravo jedna iznimka, a riječ je o iznimci koja predstavlja ograničenje slobode oporučivanja. Upravo ista štiti zakonske nasljednike pa samim time isti će moći dobiti svoj udio premda im ostavitelj prema oporuci nije ostavio ukoliko udovoljavaju određenim uvjetima koji su propisani na temelju ZN-a. Prije svega navedeni moraju biti zakonski nasljednici i moraju zahtijevati svoj dio jer se navedeno pravo na konkretni nužni dio ne pazi po službenoj dužnosti.¹³

Prema pravnom sustavu Republike Hrvatske moguće je razlikovanje tri temeljne vrste oporuka, a radi se o slijedećim:

- privatna,
- javna i
- oporuka u izvanrednim okolnostima.

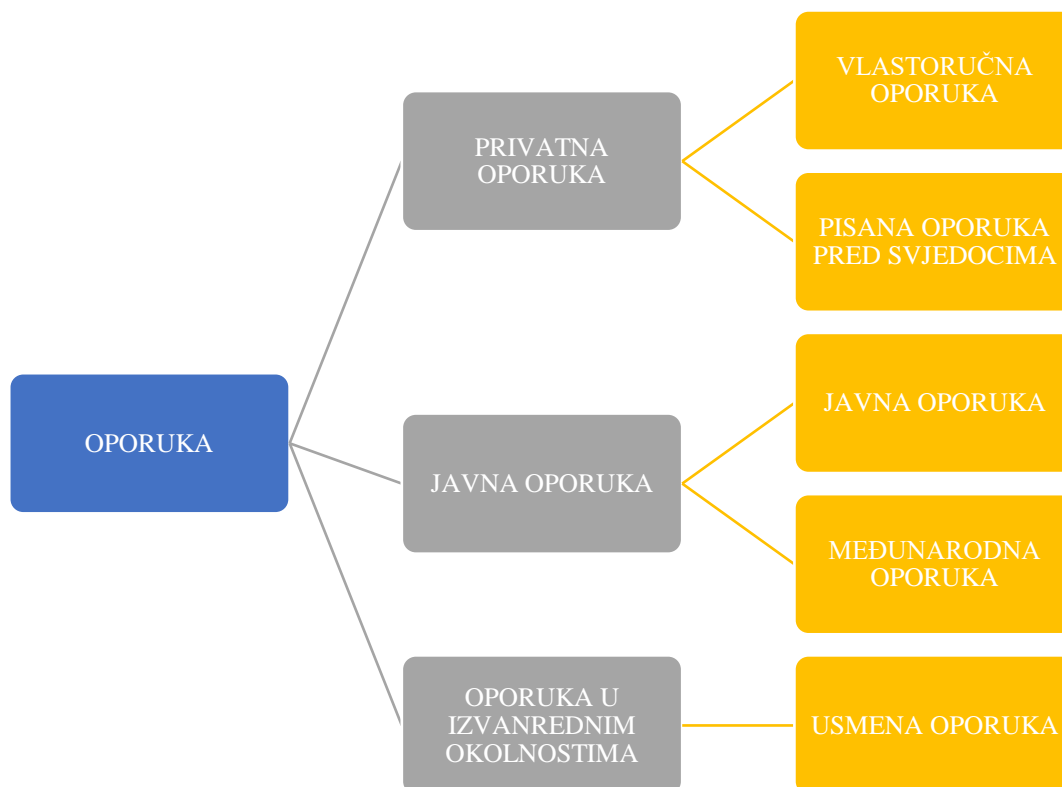
Ukoliko se govori o privatnoj oporuci u navedenu oporuku ubraja se nekoliko vrsta oporuka, a radi se o slijedećim oporukama:

- vlastoručna oporuka,
- pisana oporuka pred svjedocima.

Što se tiče kategorizacije javnih oporuka, ovdje je moguće istaknuti javnu oporuku i međunarodnu oporuku, dok s druge strane oporuka koja se provodi u izvanrednim okolnostima je usmena oporuka (slika 1).

¹² Gavella, Nikola; Belaj, Vlado, *op. cit.*, str. 126

¹³ Pavlinić Edita; Klamiza Anica, *op. cit.*, str. 36

Slika 1. Prikaz podjele oporuka

Izvor: autor rada prema Pavlinić Edita; Klamiza Anica; Oporuka – (ne)samostalno raspolaganje, Paragraf: časopis za pravna i društvena pitanja Pravnog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Vol. 3 No. 1, 2019., str. 37.

Što se tiče vlastoručne oporuke, navedeni tip oporuke naziva se još i holografskom oporukom. Svakako je riječ o najpoznatijoj i ujedno samim time i najprihvaćenijoj vrsti oporuke u svijetu. Za navedenu vrstu oporuke je stoga karakteristično da je navedena redovita i da je pisana. Isto tako navedena je pisana vlastitom rukom, tj. bez upotrebe tehničkih pomagala.

Ova vrsta oporuke potpisuje se punim imenom i prezimenom. Kao primjer može se navesti oporuka pokojnog M. Č.-a koja je pisana vlastoručno velikim tiskanim slovima i kao takva je bila postavljena. U navedenom slučaju postavio se problem potpisa velikim pisanim slovima i valjanosti oporuke. U postupku koji je konkretno

prethodio reviziji došlo je do utvrđivanja kako je pokojni M. Č. u pravnom prometu se koristio pisanim, a ponekad tiskanim slovima te je ponekad koristio samo prvo slovo imena i cijelo prezime, a nekada puno ime i prezime. S obzirom da nije bilo sporno da je čitava oporuka uključujući i potpis bila pisana od strane oporučitelja predmetna oporuka je prema pravnom shvaćanju revizijskog suda imala značaj valjanje vlastoručne oporuke.¹⁴

Nadalje što se tiče pisane oporuke pred svjedocima, ona se naziva ujedno i alografska oporuka, a navedena se smatra zapravo najčešćom u sudskoj praksi. „Kada postoji spor o valjanosti oporuke između nasljednika i ostavitelja i kada je nesporno da je pisanu oporuku pred svjedocima potpisao ostavitelj, te da su tu oporuku nesporno potpisali i svjedoci, usprkos svega navedenoga će ta oporuka biti nevaljana ukoliko nije zadovoljena stroga zakonska forma da je oporuku potpisao ostavitelj uz dva istovremeno prisutna svjedoka, uz izjavu da se radi o njegovoj oporuci, pa da su potom svjedoci potpisali oporuku.“¹⁵ U sudskoj praksi, odnosno u stvarnim situacijama često dolazi do toga kako neće uvijek biti zadovoljena zakonska norma da bude istovremeno prisutan potreban broj svjedoka te da se također radi o oporuci toga ostavitelja. Iz tog razloga je alografska oporuka jedna od najčešćih u praksi. Naglasak navedene je činjenica što postoje svjedoci. To podrazumijeva da se oporučiteljeva volja očituje tako da ju je oporučitelj napisao na papiru u obliku isprave te kao takva ona mora biti iznesena pred najmanje dva svjedoka. To potkrjepljuje i članak 31. ZN-a, koji nalaže da oporučitelj koji zna i može čitati i pisati može sastaviti oporuku tako što će za ispravu, bez obzira tko ju je sastavio, izjaviti pred dva istodobno nazočna svjedoka da je to njegova oporuka te ju onda pred njima potpisati.¹⁶ Isto tako oporučitelj mora znati čitati, odnosno pisati, kako bi se navedena oporuka smatrala valjanom. Jednako tako naglašava se kako svi svjedoci moraju ujedno znati jezik na kojem je sam oporučitelj dao izjavu da je to njegova oporuka s obzirom da se na ovaj način dokazuje nazočnost

¹⁴ Kontrec, Damir; Matko-Ruždjak, Jožica; Sessa, Đuro, Zakon o nasljeđivanju s komentarima, poveznicama, sudskom praksom, priložima, primjerima i abecednim kazalom pojmova, Zagreb, Organizator, 2015., str. 44.

¹⁵ Županijski sud u Slavonskom Brodu, Gž 236/2019-2 od 01.04.2019., <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/SE713B236S2019P2D20190401?HighlightQuery=alografska+oporuka>

¹⁶ Vidi čl. 31. st.2. ZN-a: „Svjedoci će se potpisati na samoj oporuci, a korisno je da se naznači njihovo svojstvo svjedoka, kao i druge okolnosti koje bi mogle koristiti njihovom lakšem pronalaženju“.

i ujedno upoznatost s navedenim događajem dok s druge strane poznavanje jezika na kojem je sastavljena kao ujedno i poznavanje njezinog sadržaja nije potrebno.¹⁷

Javna oporuka je vrsta oporuke koju na zahtjev oporučitelja mogu sastaviti sve one ovlaštene osobe koje se definiraju u članku 32. ZN-a¹⁸, a te ovlaštene osobe za sastavljanje navedenog oblika oporuke su sudac općinskog suda, sudski savjetnik u općinskom sudu ili pak javni bilježnik kao i diplomatsko-konzularni predstavnik Republike Hrvatske. Kada javnu oporuku sastavlja sudac općinskog suda, odnosno sudski savjetnik u općinskom sudu, on to mora činiti u okvirima službenoga uređivanja suda. Nadalje, hrvatskim državljanima u inozemstvu javne oporuke će sastavljati diplomatsko-konzularni predstavnici Republike Hrvatske, također u okvirima svog službenog obavljanja dužnosti. Što se tiče javnog bilježnika, on sastavlja javnu oporuku u službenom sjedištu i za ono područje na kojemu obavlja svoju službu. Osobe koje su ovlaštene sastavljati javnu oporuku su također ovlaštene i dužne po odredbama ZN-a obavljati i radnje koje su u nadležnosti suda u vezi sa čuvanjem, opozivanjem i evidencijom javnih i dr. oporuka.¹⁹

Međunarodna oporuka predstavlja tip oporuke koji upotrebljavaju stranci, no isto tako mogu je upotrebljavati i hrvatski državljani. Navedenom oporukom sam oporučitelj izjavljuje pred ovlaštenom osobom, a u nazočnosti dva svjedoka da je isprava koju je napisao on sam ili pak netko drugi, konkretno njegova oporuka, odnosno da je isti upoznat s njezinim sadržajem. Temeljna karakteristika navedene oporuke je datum koji se jasno naznačavan od strane ovlaštene osobe i na ovaj način dobiva karakter javne isprave i to u obliku međunarodne oporuke.²⁰

Usmena oporuka predstavlja oporuku koja se sastavlja u izvanrednim okolnostima. Primjer navedenih okolnosti uključuju činjenicu da oporučitelj nije zapravo u stanju da oporuči niti u jednom drugom obliku osim usmenom i to pred dva svjedoka. Usmena oporuka prestaje vrijediti protekom od 30 dana nakon izvanrednih okolnosti u kojima navedena sastavljena.²¹

¹⁷ Pavlinić Edita; Klamiza Anica, *op. cit.*, str. 37.

¹⁸ Čl. 146. st.1. ZN-a

¹⁹ Čl. 147. ZN-a

²⁰ Pavlinić Edita; Klamiza Anica, *op. cit.*, str. 37.

²¹ Ibidem

2.2. OPORUČNA SPOSOBNOST

Sposobnost za sastavljanje oporuke, oporučna sposobnost ili sposobnost za oporučivanje bilo bi svojstvo neke fizičke osobe da očitovanjem svoje volje može valjano oporučiti. To je slučaj posebne poslovne sposobnosti, što znači da je u ovoj situaciji jedino odlučno je li u trenutku očitovanja oporučitelj imao oporučnu sposobnost. Uređenje nasljednog prava kakvo ima Republika Hrvatska čini oporučnu sposobnost ovisnom o tome zadovoljava li oporučitelj određene kriterije u vidu uzrasta, koji se može nazvati i objektivnim kriterijem, te njegove mentalne sposobnosti, što bi bio subjektivni kriterij.²²

Prema ZN-u, oporuku može sastaviti svaka osoba sposobna za rasuđivanje koja je navršila 16 godina života. Također, oporuka će biti nevaljana ako u vrijeme sastavljanja oporučitelj nije imao 16 godina ili nije bio sposoban za rasuđivanje.²³ „Da bi se utvrdilo da li je oporučitelj bio nesposoban za rasuđivanje u trenutku sastavljanja pisane oporuke pred svjedocima, potrebno je tu nesposobnost utvrditi upravo u vrijeme kada je istu sastavljao i to sa vrlo visokim stupnjem sigurnosti.“²⁴ Smatrat će se da je on bio sposoban za rasuđivanje osim ako se ne dokaže suprotno. Ako u trenutku sastavljanja oporuke oporučitelj nije bio u stanju da shvati što znači njegovo očitovanje kao i njegove posljedice, ili da nije mogao vladati svojom voljom do te mjere da postupa u skladu sa tim znanjem.²⁵

3. UVJETI ZA VALJANOST PISANE OPORUKE I SUDSKA PRAKSA

U nastavku rada usmjerava se konkretno na pisane oporuke. Postoje određeni uvjeti koje je potrebno ispuniti kako bi oporuka mogla biti valjana. „Da bi oporuka (odnosno neka oporučna odredba) proizvodila pravne učinke, nije dovoljno da ona postoji, nego treba biti i valjana... Da bi oporuka (oporučna odredba) bila valjana, potrebno je 1/ da

²² Gavella, Nikola; Belaj, Vlado, *op. cit.*, str. 130.

²³ Čl. 26. ZN-a

²⁴ Županijski sud u Varaždinu, Gž 1225/2019-2 od 04.06.2020.

²⁵ Vidi još: ZN, čl. 26. st. 3.: „Gubitak sposobnosti za rasuđivanje koji bi nastupio pošto je oporuka napravljena ne utječe na njezinu valjanost.“

ju je učinio oporučitelj koji je sposoban za oporučivanje, 2/da je njome očitovao svoju volju bez mana koje štete valjanosti oporuke, 3/ da je to očitovanje učinio u nekom od oblika predvođenih za valjano oporučivanje, te 4/da je sadržaj tog očitovanja – raspolaganje za slučaj svoje smrti, koje je moguće i dopušteno.“²⁶ Prema članku 30. st. 1. ZN-a, oporuka se smatra valjanom ako ju je oporučitelj napisao vlastoručno te ako se na istoj potpisao.²⁷

3.1. VLASTORUČNE OPORUKE

Drugi naziv za vlastoručnu oporuku je ujedno holografska oporuka. Ova vrsta oporuke pripada konkretno privatnoj oporuci. Upravo za navedenu oporuku ujedno nisu potrebne nikakve formalnosti, nego je zapravo vrlo bitno da je sam oporučitelj navedenu vlastoručno napisao i ujedno potpisao. Nije neophodno da akt oporučivanja napiše osobno oporučitelj, kao što također nije neophodno da je taj akt pisan rukom; taj će sastavak redovito netko drugi napisati oporučitelju po nalogu samog oporučitelja, i to nekakvim mehaničkim putem, kao npr. računalom ili pisaćim strojem.²⁸ Jedan primjer kada se dovela u pitanje valjanost vlastoručne oporuke: „Ovaj sud je u cijelosti suglasan sa stavom prvostupanjskog suda da pismeno koje je na ostavinskoj raspravi kod javnog bilježnika proglašeno oporukom pok. M.K. nije vlastoručna oporuka pok. M.K. bez obzira da li je isto pismeno pisano i potpisano njenom rukom obzirom se istim ne raspolaže imovinom za slučaj njezine smrti već iz sadržaja iste jasno proizlazi da pok. M.K. daruje svoj stan nećakinji S.B. dakle da se radi o raspoložbi za života. Kako se već iz samog sadržaja pismena moglo utvrditi da se ne radi o oporuci to je sud osnovano odbio provođenje po strankama daljnjih dokaza kojima bi se utvrđivala valjanost glede oblika navedene izjave kao vlastoručne oporuke...“²⁹

²⁶ Gavella, Nikola; Belaj, Vlado, *op. cit.*, str. 130.

²⁷ Vidi još: čl. 30. st.2. ZN-a; „Za valjanost vlastoručne oporuke nije nužno, ali je korisno, da su u njoj naznačeni mjesto i datum kad je sastavljena.“

²⁸ Gavella, Nikola; Belaj, Vlado, *op. cit.*, str. 146.

²⁹ Županijski sud u Varaždinu, Gž 614/17-2 od 05.04.2017., <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/vlastorucna-oporuka-1-31624>

3.2. OPORUKA PISANA PRED SVJEDOCIMA

Pisana oporuka pred svjedocima konkretno predstavlja posebni redoviti, privatni i kao što sama riječ govori, pisani, oblik oporuke. Ovaj tip oporuke naziva se još i alografska oporuka. Navedenu oporuku oporučitelj može napisati sam ili će nekome dati da ju napiše, a potom tako napisanu ispravu mora potpisati pred minimalno dva svjedoka izjavljujući kako je napisano njegova volja i njegova oporuka. Potom se potpisuju i sami svjedoci.

Potrebno je ispuniti nekoliko temeljnih uvjeta kako bi nastala ova vrsta oporuke. Prije svega vrlo je bitno da sam oporučitelj je sposoban čitati i pisati. Isto tako kod samog oporučivanja potrebno je imati dva sposobna svjedoka oporuke dok sam oporučitelj pred navedenima vrši navedeni čin oporučivanja, tj. davanja izjave kako je navedeno njegova oporuka.³⁰

3.3. JAVNA I MEĐUNARODNA OPORUKA

Kada se govori o javnoj oporuci govori se o primjeru oporuke koja je kao takva načinjena uz sudjelovanje javnih tijela. To bi značilo kako svatko može na valjan način oporučiti i to u obliku javne oporuke. Što se tiče osobe koja ne može i koja ne zna čitati, odnosno osobe koja se ne može potpisati u redovnim okolnostima će se oporučiti samo u obliku javne oporuke. Ovdje se ističe kako na sam zahtjev oporučitelja javna oporuka kao takva se sastavlja od strane zakonskih osoba, a radi se primjerice o sucu općinskog suda, sudskom savjetniku u općinskom sudu, javnom bilježniku, konzularnom i diplomatsko-konzularnom predstavniku Republike Hrvatske. Navedeno oporučivanje se konkretno sadrži od četiri temeljne faze, a radi se o slijedećim fazama:

- utvrđivanje oporučiteljeva identiteta,
- formulacija sadržaja same oporuke,
- potpisivanje teksta oporučitelje oporuke i

³⁰ Gavella, Nikola; Belaj, Vlado; *op. cit.*

- ovjera zapisnika koji sadrži oporučiteljevu oporuku.

Što se tiče pak međunarodne oporuke, za navedenu se tumači kako je konkretno riječ o redovnom, javnom i ujedno pisanom obliku oporuke. Temeljni smisao oblika navedene oporuke je prvenstveno da isti bude konkretno valjan u što je moguće većem broju zemalja, tj. konkretno da se oporuka koja je napravljena u navedenom obliku ne može proglasiti nevaljanom isključivo zbog toga što je sastavljena u pogrešnom obliku. „Unesu li sve države u svoja zakonodavstva jednaka pravila o obliku oporuka, oporuke učinjene po tim pravilima imale bi valjani oblik bez obzira po čijim nasljedno-pravnim normama bi se valjanost oblika prosuđivala. Radi ostvarenja te ideje održana je 1973. g. u Washingtonu konferencija, na kojoj su države sudionice usvojile Konvenciju o jednoobraznom zakonu o obliku međunarodne oporuke. Republika Hrvatska je odredbe o međunarodnoj oporuci uvrstila u ZN iz 2003. godine, a one su bile sastavni dio i bivšega ZN.“³¹ Kako bi se konkretno ovaj oblik oporuke mogao i napraviti nužno je istaknuti kako je oporučitelj onaj koji mora zapravo podnijeti odgovarajući zahtjev određenoj ovlaštenoj osobi i to za osiguravanje sastavljanja javne oporuke. Sama oporuka mora biti u pisanom obliku i to uz prisustvo nazočnosti čak dva svjedoka i ujedno osobe koja je ovlaštena prilikom čega je oporučitelj onaj koji izjavljuje kako sama isprava koju je podnio upravo njegova oporuka i kako je navedeni upoznat konkretno sa cjelokupnim sadržajem. Potom se navedena potpisuje. Ujedno tako naglašava se kako ovlaštena osoba ujedno mora sastaviti i na kraju same oporuke datum za njezino potpisivanje i samim time oporučitelju izdati samu potvrdu koja se odnosi na sastavljanje cjelokupne međunarodne oporuke.³²

3.4. SLUČAJEVI NEVALJANOSTI SVIH PISANIH OPORUKA

Kada se govori o slučajevima koji se konkretno odnose na područje nevaljanosti same oporuke tada se tumači kako navedeni mogu imati posljedice u dva smjera. Prvi smjer se konkretno odnosi na stavku da sama oporuka postane ništavna dok drugi razlog je da sama oporuka postane pobjojna. Ovdje će se istaknuti drugi razlog, odnosno razlog

³¹ Gavella, Nikola; Belaj, Vlado: *op. cit.*, str. 142.

³² Belaj, Vlado; Oblik oporuke prema Zakonu o nasljeđivanju, Pravni vjesnik, 2004.

koji se odnosi konkretno na pobožnost same oporuke do koje dolazi ukoliko je sam sadržaj oporuke kao takav zapravo nedopušten uslijed svoje suprotnosti s nečijim pravom na nužni dio. Navedena stavka vidi se iz sljedeće sudske prakse. Naime, u presudi Županijskog suda u Bjelovaru, Gž-2381/08-2 od 9.1.2009. Izbor Odluka 2/2009 pokojna ostaviteljica je sačinila oporuku koju su konkretno svi zakonski nasljednici priznali kao istinitu i kao pravovaljanu, a kojom je imovinu ostavila suprugu.

Što se tiče njezine majke kao njezinog nužnog nasljednika, brata i dvije sestre, isti će biti samo ukoliko su trajno nesposobni za rad i ukoliko nemaju sredstva za život. Ipak, ostaviteljčina je majka zahtijevala svoj nužni dio dok s druge strane brat i sestra nisu. Za vrijeme ostavinske rasprave ostaviteljčina je majka preminula pa je samim time sud pozvao njezine nasljednike kako bi se izjasnili o samom prihvaćanju nasljedstva na koje su konkretno dobili pravo na temelju načela reprezentacije. Iz toga slijedi kako pogrešno prvostupanjski sud smatra kako bi se eventualnim ponovnim davanjem izjave ostaviteljčinih brada i sestre, a koji nisu tražili nužni dio, i ujedno traženjem nužnog dijela prema osnovi statusa zakonskog nasljednika iza pokojne ostaviteljčine majke, a ne same ostaviteljice, istima ne neutemeljen način dalo još jednom pravo na traženje nužnog dijela.³³

Nadalje, prema članku 28. ZN-a, osoba koja za to ima nekakav pravni interes, ima pravo da u roku od jedne godine zahtijeva poništenje oporuke ili nekih njezinih odredaba zbog prijetnje, zablude, sile, ili prijevare. Sve to može zahtijevati od onoga trenutka kada je saznala za postojanje uzroka nevaljanosti, no najkasnije za 10 godina od kada je oporuka proglašena. Taj rok od jedne godine ne može početi teći prije samog proglašenja.³⁴ „U slučaju kada nasljednik osporava valjanost oporuke, te sud prekine ostavinski postupak i uputi nasljednika u parnicu radi dokazivanja nevaljanosti oporuke, tada u toj parnici nije dopušteno suprotstavljenim strankama, tj.

³³ Pavlinić Edita; Klamiza Anica, *op. cit.*, str. 41.

³⁴ Vidi još: čl. 28. st.3. ZN-a: „Prema osobi koja je prouzročila mane oporučiteljeve volje, ili je za njih znala ili morala znati, poništenje oporuke može se zahtijevati u roku od 20 godina od dana proglašenja oporuke.“

sunasljednicima, sklapati nagodbu o valjanosti oporuke ostavitelja, budući da bi time raspolagali sa zahtjevima s kojima inače ne mogu raspolagati.“³⁵

Osim toga, oporuka će biti pobjna ako se ne sastavi po formalno propisanom obliku, dakle ako nije potpisana, vlastoručno napisana u slučaju vlastoručno napisane oporuke. Isto tako se javlja pobjnost kada dođe do mana volje kod oporučitelja, oporuka je tako nastala zbog prijetnje, prijevare, zablude ili sile. U slučaju kada su samo neke odredbe oporuke nastale zbog navedenih mana volje i te odredbe nisu neophodne za opstanak ostalih odredbi u oporuci, ostale odredbe neće biti nevaljane. Zahtjev za poništenje pobjne oporuke ili samo pojedinih odredaba zbog mane volje može zahtijevati isključivo koja ima pravni interes za nju, unutar roka od godine dana i od kada je saznala za postojanje uzroka koji su prouzročili nevaljanost. Ovaj rok ne može početi teći prije nego što je proglašena oporuka.³⁶

³⁵Županijski sud u Dubrovniku, Gž 572/2019-2 od 24.07.2019., <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/SE704B572S2019P2D20190724?HighlightQuery=pravna+valjanost+oporuke>

³⁶ Čl. 27., 28., i 30. ZN-a

4. UVJETI ZA USMENU OPORUKU I SUDSKA PRAKSA

U nastavku rada analiziraju se uvjeti valjanosti za usmene oporuke.

Usmena oporuka je usmen i privatni oblik oporuke koji nije redovit, već izvanredan. Prema našem uređenju, ako oporučitelj nije u stanju čitati i pisati, on će moći u redovitim okolnostima oporučiti samo u javnoj oporuci. To znači da ne bi trebalo često dolaziti do krivotvorenja ili nekih drugih zloupotreba. No, usmeno oporučivanje oporučitelja će pod nekim zakonskim pretpostavkama moći imati valjan oblik oporuke, jer postoje neke situacije kada nije moguće pisano oporučivanje.³⁷ Prema ZN-u, oporučitelj svoju posljednju volju može očitovati usmeno ispred dva svjedoka koja su istodobno nazočna, samo u izvanrednim okolnostima zbog kojih on nije u stanju oporučiti niti u jednom drugom valjanom obliku.³⁸

Primjer iz sudske prakse kada se ocjenjuje valjanost ove oporuke: „... Na prethodno navedeno činjenično stanje, nižestupanjski sudovi su pravilno primijenili materijalno pravo kada su odbili zahtjev tužiteljice. Naime, prema odredbi čl. 37. ZN-a, oporučitelj može očitovati svoju posljednju volju usmeno pred dva istodobno nazočna svjedoka samo u izvanrednim okolnostima zbog kojih nije u stanju oporučiti ni u jednom drugom valjanom obliku. Usmena oporuka prestaje vrijediti kad protekne trideset dana od prestanka izvanrednih okolnosti u kojima je napravljena. Dakle, u smislu navedene odredbe usmena oporuka je privatni i usmen oblik oporuke, koji nije redovit, nego izvanredan i valjana je ako su ispunjene pretpostavke: - da je oporučitelj svoju volju očitovao usmeno, - da su tom očitovanju bila nazočna najmanje dva svjedoka koja su sposobna da budu svjedoci usmene oporuke (prema odredbi čl. 38. ZN-a, sposobni da budu svjedoci usmene oporuke su oni koji su apsolutno i relativno sposobni i za svjedoke javne oporuke, s tim da svjedoci usmene oporuke mogu biti i oni koji ne znaju, ili ne mogu čitati i pisati), - da se pri tom oporučitelj nalazio u takvim izvanrednim okolnostima zbog kojih nije mogao valjano oporučiti niti u jednom drugom obliku, te- da ovaj oblik oporuke nije izgubio valjanost protekom vremena. U konkretnom slučaju, prema utvrđenju nižestupanjskih sudova, sad pok. I.P. nije dana 9. siječnja 2010. očitovao svoju posljednju volju usmenom oporukom u nazočnosti

³⁷ Gavella, Nikola; Belaj, Vlado, *op. cit.*, str. 146.

³⁸ Čl. 37. st. 1. ZN-a

K.S., N.Š., M.T., i tužiteljice, a na način da je za slučaj smrti stan u P., ostavio u vlasništvo tužiteljici. Dakle, nije ispunjena niti prva od prethodno navedenih pretpostavki valjanog oblika ove oporuke koje moraju biti ispunjene kumulativno, pa nisu od značaja za odluku u ovoj pravnoj stvari revizijski navodi tužiteljice koji se odnose na postojanje izvanrednih okolnosti zbog kojih oporučitelj nije mogao valjano oporučiti ni u jednom od pisanih oblika.“³⁹

4.1. SVJEDOCI USMENE OPORUKE I NJIHOVE DUŽNOSTI

Prema ZN-u, svjedoci usmene oporuke mogu biti samo one osobe koje mogu biti i svjedoci javne oporuke, no oni ne moraju znati niti moći čitati i pisati, a kako je već prethodno navedeno. Nadalje, svjedoci pred kojima je oporučitelj usmeno očitovao svoju posljednju volju, su dužni bez odgode napisati sadržaj oporučiteljeva očitovanja te što prije predati to javnom bilježniku ili sudu na čuvanje, ili ga ponoviti usmeno pred javnim bilježnikom ili sudom iznoseći gdje, kada i u kojim je prilikama oporučitelj očitovao svoju posljednju volju. Ako ove dužnosti svjedoka ne budu ispunjene, to neće štetiti valjanosti usmene oporuke.⁴⁰ „Ta dužnost svjedoka usmene oporuke nije u neposrednoj vezi s oporučivanjem, pa ni propust svjedoka usmene oporuke da udovolji toj svojoj dužnosti neće učiniti usmenu oporuku nevaljanom, ali će svakako stvoriti problem saznanja da je oporučitelj oporučio i kako je oporučio.“⁴¹

Također, po ZN-u, nevaljana su odredbe kojima se nešto ostavlja svjedocima pri njenu sastavljanju, njihovim bračnim drugovima, njihovim precima, potomcima, srodnicima u pobočnoj lozi do zaključno četvrtog stupnja te bračnim drugovima navedenih osoba.⁴²

³⁹ Vrhovni sud RH, Rev 2286/2016-3 od 17.04.2019., <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/VSRH2016RevB2286A3>

⁴⁰ Čl. 38. i 39. ZN-a

⁴¹ Gavella, Nikola; Belaj, Vlado, *op.cit.*, str. 148.

⁴² Čl. 40. ZN-a

4.2. IZVANREDNE OKOLNOSTI

U slučaju kada se oporučitelj nađe u takvim okolnostima da nije moguće sastaviti oporuku u drugom obliku, tada govorimo o izvanrednim okolnostima. Ove okolnosti moraju biti takve da ih sud prihvati kao izvanredne i prihvati usmenu oporuku kao valjanu. Važnost ispunjenja navedenih uvjeta ovih uvjeta za sud je vidljiva: „Da bi usmena oporuka bila valjana moraju postojati subjektivne i objektivne izvanredne okolnosti koje isključuju oporučivanje u nekom drugom zakonom predviđenom obliku.“⁴³ Dakle, postojanje izvanrednih okolnosti jedna je od glavnih pretpostavki da bi usmena oporuka mogla biti valjana, odnosno takve okolnosti moraju imati takav utjecaj da oporučitelj zbog istih nije mogao oporučiti valjano niti u jednom drugom obliku.⁴⁴ U sljedećem poglavlju, koje govori o slučajevima nevaljanosti usmene oporuke, detaljnije će se objasniti pojam izvanrednih okolnosti, kao što će se prikazati i neki primjeri iz sudske prakse.

4.3. SLUČAJEVI NEVALJANOSTI USMENE OPORUKE

Upravo zbog navedene definicije usmene oporuke ističe se kako je riječ o oporuci oko čijeg je konkretnog postojanja i ujedno valjanosti pak vođen velik broj parničnih postupaka čime je zapravo iznimno velik broj usmenih oporuka proglašen nevaljanim iz razloga što nisu napravljene unutar onih okolnosti koje bi se uistinu mogle smatrati izvanrednima.

Kao što je već prethodno navedeno, postoje određene pretpostavke valjanosti koje je potrebno ispuniti kako bi moglo doći do usmene oporuke, odnosno kako bi ona mogla biti valjana. Kako je rečeno, usmena oporuka može se sastaviti samo u određenim izvanrednim okolnostima, odnosno ako nije moglo doći do pisane oporuke. „Iako Zakon o nasljeđivanju ne definira pojam izvanrednih okolnosti, u sudskoj su se praksi

⁴³ Županijski sud u Varaždinu, Gž 869/2019-2 od 16.09.2019., <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/SE716B869S2019P2D20190916?HighlightQuery=usmena+oporuka>

⁴⁴ Gavella, Nikola; Belaj, Vlado, *op. cit.*, str. 147.

s vremenom stvorili mjerodavni kriteriji je li neka okolnost izvanredna ili nije, te su je sudovi definirali kao sve okolnosti objektivne i subjektivne prirode zbog kojih oporučitelj nije mogao napraviti pismenu oporuku, a ne postoje takve prilike kad je to za oporučitelja bilo lakše i jednostavnije nego sastaviti pismenu oporuku. Izvanredne okolnosti moraju postojati u trenutku pravljenja oporuke, odnosno u vrijeme kad je oporučitelj učinio izjavu posljednje volje jasno i određeno pred svjedocima. Izvanredne okolnosti moraju postojati u trenutku pravljenja oporuke, odnosno u vrijeme kad je oporučitelj učinio izjavu posljednje volje jasno i određeno pred svjedocima.⁴⁵

Nadalje, jedna od pretpostavki valjanosti je i da oporučitelj može očitovati svoju posljednju volju usmeno ispred dva istodobno nazočna svjedoka (a to mogu biti samo one osobe koje mogu biti svjedocima i javne oporuke, no ne moraju moći ni znati čitati i pisati). Ako dođe do situacije da svjedoci nisu zapisali sadržaj oporučiteljeva očitovanja, to neće štetiti valjanosti usmene oporuke (čl. 39. st. 2. ZN-a). Bez obzira na to što neispunjenje dužnosti svjedoka u vezi zapisivanja sadržaja očitovanja oporučitelja neće dovesti do nevaljanosti oporuke, to svejedno može dovesti do određenih poteškoća, u smislu da će biti jako teško dokazivanje postojanja i valjanosti usmene oporuke, primjerice ako su oba svjedoka umrla u međuvremenu, odnosno oporučitelj ih je nadživio, a osobito jer je valjanost takve oporuke ograničena rokom. Taj rok je definiran stavkom 2. članka 37. ZN-a, a to je rok od 30 dana koji mora proteći kako bi usmena oporuka prestala vrijediti, odnosno od prestanka izvanrednih okolnosti u kojima je napravljena. Nekoliko primjera iz sudske prakse:

„Prije nego uputi na parnicu stranku čije je pravo manje vjerojatno radi osporavanja pravne valjanosti usmene oporuke, ostavinski sud je dužan analizirati iskaze svjedoka usmene oporuke i utvrditi da li su postojale okolnosti koje su ostavitelja spriječile da oporuči u nekom drugom valjanom obliku.“⁴⁶ U ovom konkretnom slučaju može se vidjeti važnost ocjenjivanja i točnog utvrđivanja je li moralo nužno doći do usmene

⁴⁵ <https://www.odvjetnik-strniscak.hr/strucni-clanci/usmena-oporuka-i-pretpostavke-za-valjanost/>

⁴⁶ Županijski sud u Varaždinu, Gž 761/2020-3 od 12.10.2020., <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/SE716B761S2020P3D20201012?HighlightQuery=usmena+oporuka+izvanredne+okolnosti>

oporuke, tj. jesu li stvarno postojale izvanredne okolnosti koje su spriječile ostavitelja da oporuku sastavi u pisanom obliku.

„Okolnost što oporučiteljica nije mogla sastaviti vlastoručnu oporuku iz razloga što nije mogla pisati zbog ozljede ruke, ne može biti izvanredna okolnost predviđena odredbom čl. 37. st. 1. Zakona o nasljeđivanju.“⁴⁷

„Manje je vjerojatno pravo oporučnog nasljednika, koji bi imovinu ostavitelja trebao steći temeljem usmene oporuke dane pred svjedocima, pa će se stoga u sporu o valjanosti uputiti upravo tog oporučnog nasljednika u parnicu radi dokazivanja valjanosti takve oporuke.“⁴⁸ Na temelju navedenog primjera može se vidjeti koliko je važno da svjedoci usmene oporuke napišu sadržaj očitovanja ostavitelja iz razloga što, kako je navedeno, iako neispunjenje toga neće dovesti do nevaljanosti usmene oporuke, to može predstavljati poteškoću u vidu dokazivanja posljednje volje oporučitelja, a time i stjecanja prava nasljedstva od tog oporučitelja.

5. OGRANIČENJA U SADRŽAJU I OBLIKU PISANIH I USMENIH OPORUKA

U načelu oporučitelj ima slobodu da za slučaj svoje smrti oporukom raspolaže svime onima čime je ovlašten raspolagati i pravnim poslovima za svoga života i obratno. No, ako bi oporučitelj pokušao raspolagati nečime čime nije ovlašten raspolagati, onda bi odredbe takve oporuke bile nevaljane.⁴⁹

Prema ZN-u, ostavitelj je ovlašten za u slučaju svoje smrti raspolagati oporukom svime čime je bio ovlašten i tijekom života, osim ako nije nešto posebno propisano. Nadalje, on može oporukom proizvesti one pravne učinke koje je mogao i tijekom života jednostranim očitovanjem volje, osim ako nije nešto drugo propisano. Oporučitelj može izazvati samo one nasljednopravne učinke koji su propisani ZN-om, a koliko je

⁴⁷ Županijski sud u Varaždinu, Gž 2203/13-2 od 03.09.2013., <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/SE716B2203S13P2D20130903?HighlightQuery=usmena+oporuka+izvanredne+okolnosti>

⁴⁸ Županijski sud u Velikoj Gorici, Gž 1117/2021-2 od 02.11.2021., <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/SE717B1117S2021P2D20211102?HighlightQuery=usmena+oporuka+smrt+svjedoka>

⁴⁹ Gavella, Nikola; Belaj, Vlado, *op. cit.*, str. 150.

on u slobodi raspolaganja ograničen u korist članova obitelji, će odrediti odredbe o nužnom nasljeđivanju ZN-a.⁵⁰ Primjer iz sudske prakse:

„Ukoliko je između nasljednika sporan sadržaj oporuke, tako da pojedini nasljednici smatraju da je oporukom ostavitelj raspolagao cijelom svojom imovinom, a drugi da je raspolagao samo dijelom svoje imovine, tada će ostavinski sud rješenjem odrediti prekid postupka i uputiti u parnicu nasljednike za koje smatra da je njihovo pravo manje izgledno. Također, ukoliko pojedini nasljednici smatraju da ih je ostavinski sud trebao uputiti u parnicu radi utvrđenja da izdvojeni dio ostavine ne ulazi u ostavinu, tada su ti nasljednici i bez posebne upute ostavinskog suda ovlašteni pokrenuti parnicu radi dokazivanja tih tvrdnji.“⁵¹

Da bi odredba o određivanju nasljednika mogla biti valjana, potrebno je da je oporučitelj svojom oporukom jednoznačno odredio osobu koju će ovlastiti da mu bude nasljednikom, a ta osoba mora biti sasvim određena ili barem određiva oporukom.⁵² Prema ZN-u, oporučitelj može svojom oporukom odrediti jednog ili više nasljednika, a nasljednik na temelju oporuke je osoba koju je oporučitelj odredio da ga naslijedi u cijelosti ili razmjerno. Također će se nasljednikom smatrati osoba kojoj su oporukom ostavljeni jedna ili više određenih prava ili stvari, i to ako se ustanovi da je volja oporučitelja bila upravo ta da mu ta osoba bude nasljednik.⁵³ Nadalje, prema ZN-u oporučitelj ima mogućnost da odredi oporukom osobu kojoj će nasljedstvo pripasti u slučaju da određeni nasljednik umre prije njega ili se odrekne nasljedstva, te ako bude nedostojan naslijediti. To isto vrijedi i za zapise, naloge i ostala raspolaganja.⁵⁴ Također, oporučitelj može nalogom opteretiti osobu kojoj ostavlja neku korist iz ostavine, a može i u nekim oporučnim odredbama odrediti uvjete ili rokove. Uzet će se da ne postoje nemogući, nedopušteni, nemoralni, nerazumljivi ili protuslovnii uvjeti.⁵⁵ Primjeri iz sudske prakse:

⁵⁰ Čl. 42. ZN-a

⁵¹ Županijski sud u Puli, Gž 1262/2020-2 od 17.12.2020., <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/SE710B1262S2020P2D20201217>

⁵² Gavella, Nikola; Belaj, Vlado, *op. cit.*, str. 154.

⁵³ Čl. 43. ZN-a

⁵⁴ Vidi još: čl. 44. st. 2. ZN-a

⁵⁵ Čl. 47. ZN-a, vidi još: čl. 48. i 49. ZN-a

„Pravna posljedica neizvršenja naloga iz oporuke je kao kod raskidnog (rezolutivnog) uvjeta, što znači da se ukida pravni učinak oporuke, tako da osoba opterećena nalogom gubi ono što joj je oporukom namijenjeno ako ne ispuni nalog.“⁵⁶

„Oporučitelj je ovlašten nasljednika opteretiti dužnošću da ispuni oporukom određenu činidbu na teret vrijednosti onoga što isti na temelju njegovog raspolaganja stječe zbog njegove smrti.“⁵⁷

5.1. DOKAZIVANJE UNIŠTENE, IZGUBLJENE, SAKRIVENE ILI ZAMETNUTE OPORUKE

Oporuka koja je konkretno uništena određenim slučajem ili pak određenom radnjom neke druge osobe, odnosno oporuka koja je izgubljena, oporuka koja je skrivena ili pak oporuka koja je zametnuta prije ili pak nakon oporučitelje smrti i to bez njegova znanja proizvest će konkretno učinke valjane oporuke ukoliko sama zainteresirana osoba na neki način dokaže da je sama oporuka postojala, odnosno da je oporuka izgubljena, da je skrivena ili pak da je zametnuta, da je navedena bila sastavljena u propisanom zakonu i ukoliko dokaže sadržaj onog dijela oporuke na kojeg se konkretno navedeni poziva.⁵⁸ Primjeri iz sudske prakse:

„Kada postoji spor između oporučnih nasljednika, tako da pojedini oporučni nasljednici tvrde da je postojala kasnija oporuka ostavitelja koja po zakonu derogira raniju oporuku, i da je ta oporuka uništena, tada ti nasljednici moraju dokazati da je doista takva kasnija oporuka sastavljena, ali je na tim nasljednicima i teret dokaza da je takva oporuka bila sastavljena u propisanoj zakonskoj formi, odnosno da je ostavitelj prilikom sastavljanja kasnije oporuke ispunio sve zakonom predviđene uvjete za valjanost iste.“⁵⁹

⁵⁶ Županijski sud u Splitu, Gž 1780/2019-2 od 15.10.2019., <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/SE714B1780S2019P2D20191015?HighlightQuery=oporuka+optere%c4%87ena+nalogom>

⁵⁷ Županijski sud u Varaždinu, Gž 882/2021-2 od 28.10.2021., <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/SE716B882S2021P2D20211028?HighlightQuery=oporuka+optere%c4%87ena+nalogom>

⁵⁸ Čl. 41. ZN-a

⁵⁹ Županijski sud u Varaždinu, Gž 294/2019-2 od 21.02.2019., <https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/SE716B294S2019P2D20190221V2?HighlightQuery=dokazivanje+uni%c5%a1tene+oporuke>

„Iz navedene odredbe proizlazi da zainteresirana osoba koja se poziva na uništenu, izgublenu, sakrivenu ili zametnutu oporuku mora dokazati: 1. da je oporuka postojala, 2. da je sastavljena u obliku predviđenim zakonom, 3. sadržaj oporuke (odnosno onog dijela oporuke na koji se poziva) i 4. način njenog nestanka ili uništenja (dakle, da je oporuka uništena slučajem ili radnjom treće osobe, a ne oporučitelja ili da je izgubljena, skrivena, ili zametnuta, te ako se to dogodilo za ostaviteljeva života, da se dogodilo bez njegovog znanja).“⁶⁰

5.2. IZNASLJEĐENJE, ISKLJUČENJE I LIŠENJE NUŽNOG DIJELA

Postoji mogućnost isključenja nužnih nasljednika. Naime, oporučitelj koji konkretno želi isključiti nekog nasljednika mora navedeno očitovati unutar svoje oporuke na vrlo izričit način i ujedno samim time navesti konkretan razlog koji se odnosi na isključenje. Isto tako navedeni razlog za isključenje mora zapravo postojati u vrijeme oporučivanja. Oporučitelj isto tako iz nasljedstva može isključiti i nasljednika koji konkretno ima pravo na nužni dio i to ukoliko je ispunjen minimalno jedan od sljedećih razloga:⁶¹

- Ukoliko je nasljednik putem povrede neke zakonske ili pak moralne obveze, a koja proizlazi iz njegova obiteljskog odnosa s ostaviteljem na teži način ogriješio prema ostavitelju,
- Ukoliko je nasljednik počinio neko teže kazneno djelo prema ostavitelju, njegovom bračnom drugu, djetetu ili pak roditelju,
- Ukoliko je nasljednik počinio kazneno djelo protiv Republike Hrvatske,
- Ukoliko je nasljednik počinio kazneno djelo vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom i
- Ukoliko se oda neradu ili nepoštenom načinu života.

⁶⁰ Županijski sud u Splitu, Gž 1594/2016-1 od 19.05.2016., [https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/ZSRH2016StGzB1594A1?HighlightQuery=dokazivanje+uni%
c5%a1+tene+oporuke](https://www.iusinfo.hr/sudska-praksa/ZSRH2016StGzB1594A1?HighlightQuery=dokazivanje+uni%c5%a1+tene+oporuke)

⁶¹ Pavlinić Edita; Klamiza Anica, *op. cit.*, str. 46., čl. 85. ZN-a

U samom slučaju opravdanosti navedenog isključenja teret dokaza je da je samo isključenje opravdano. Samim time isključenjem nasljednika dolazi do gubitka nasljednog prava i to u mjeri u kojoj je navedeni isključen. Što se tiče prava drugih osoba koje mogu naslijediti ostavitelja, navedena se nadalje određuju kao da je isključeni umro prije samog ostavitelja.⁶²

Vidljivo je kako uz postojanje mogućnosti isključenja na nužni dio jednako tako zakonski nasljednik može biti i lišen nužnog dijela. Razlika između lišenja i isključenja nužnog dijela je u stavci da se nužni nasljednik može lišiti samo u korist potomaka nužnog nasljednika. Kako bi se nužni zakonski nasljednik mogao zapravo lišiti prava na nužni dio u korist potomaka moraju se ispuniti uvjeti. Naime, ako je potomak koji ima pravo na navedeni nužni dio zapravo prezadužen ili je pak riječ o rasipniku tada ga oporučitelj ga može unutar oporuke izričito lišiti kako u cjelini tako ujedno i djelomično njegova nužnog dijela i to u korist njegovih potomaka. Navedeno lišenje ostat će isključivo valjano u trenutku samog otvaranja nasljedstva kada lišeni ima maloljetno dijete ili unuka od prije umrlog djeteta, odnosno ima punoljetno dijete ili unuka od prije umrlog roditelja, a koji su nesposobni za rad i koji nemaju nužna sredstva potrebna za život te ako razlozi još uvijek postoje u trenutku otvaranja nasljedstva. Jednako tako lišeni nasljednik nasljeđuje samog ostavitelja u dijelu koji kao takav nije obuhvaćen lišenjem te ga shodno tome nasljeđuje i kada pretpostavke za samo lišenje više ne postoje.⁶³

5.3. REKONSTRUKCIJA OPORUKE

Ako je nezavisno od ostaviteljeve volje konkretno došlo do nestanka ili pak do uništenja konkretne isprave u kojoj je bila oblikovana njegova oporuka, a među zainteresiranim osobama nema spora o nekom prijašnjem postojanju navedene oporuke, obliku u kojem je navedena bila sastavljena kao i o samom načinu nestanka ili pak uništenja, sadržaja, ostavinski sud je dužan saslušati sve zainteresirane stranke i o njihovom prijedlozima te se usmjeriti prema izvođenju svih potrebnih dokaza pa će

⁶² Čl. 85., 86., 87. ZN-a

⁶³ Pavlinić Edita; Klamiza Anica, *op. cit.*, str. 49.

potom zapisnik o navedenom proglasiti prema odredbama koje vrijede za proglašenje same pisane oporuke i tako promijeniti oporuku.⁶⁴

5.4. OPOZIV OPORUKE

Oporuka se prema ZN-u jednako tako može i opozvati. Naime, oporučitelj je taj koji uvijek može opozvati svoju oporuku i to u cjelini ili pak djelomično. Navedeni opoziv može se učiniti putem očitovanja u bilo kojem obliku u kojem se prema zakonu može napraviti oporuka. Jednako tako oporučitelj može opozvati pisanu oporuku i jednako uništiti ispravu. U ostalome se gledano do strane valjanosti opoziva oporuke primjenjuju ne odgovarajući način pravila o samoj valjanosti oporuke.

Nadalje, ako se nekom kasnijom oporukom na izričit način ne izvrši opozivanje ranije oporuke tada su jednako tako odredbe koje se odnose na raniju oporuku odredbe koje će zapravo ostati na snazi ukoliko navedene nisu u suprotnosti s odredbama koje su donesene kasnije.⁶⁵

Ako je oporučitelj opozvao kasnije oporuku tada ranija oporuka ponovno dobiva snagu, osim ukoliko se uspije dokazati kako sam oporučitelj navedeno nije htio. Jednaka stavka vrijedi i kada se radi o opozivanju opoziva same oporuke.⁶⁶

⁶⁴ čl. 207. ZN-a

⁶⁵ Čl. 64. ZN-a

⁶⁶ Čl. 65. ZN-a

6. ZAKLJUČAK

Na temelju rada uočava se kako postoje različite vrste oporuke; privatna (postoje vlastoručno pisana oporuka i oporuka pisana pred svjedocima), javna oporuka (postoje međunarodna i javna oporuka) te oporuka u izvanrednim okolnostima (usmena oporuka). Pojam oporuke, temeljne karakteristike, uvjeti i mogućnosti sačinjavanja oporuke, kao i dužnosti svjedoka povezane su sa vrstom same oporuke. Sadržaj ovog pravnog posla kao takav je vrlo opsežan s obzirom da se njime iskazuje ostaviteljeva posljednja volja, koja može ali ne mora nužno biti o imenovanju nasljednika, njegova zamjenika, izvršitelja oporuke, kao brojne druge stavke. Nasljednici koji prihvate nasljedstvo također prihvaćaju na sebe obavezu namirenja ostaviteljevih dugova prema vjerovnicima.

Sam postupak, uređen u Zakonu o nasljeđivanju predviđa nadležnosti i rasprave u kojima sudjeluju nasljednici. Osim samog zakona, u Hrvatskoj vrijede međunarodni propisi poput Uredbe br. 650/2012, što znači da se u nasljednom postupku mogu primijeniti zakoni država članica EU.

Za valjano očitovanje volje, potrebna je oporučna sposobnost, poseban slučaj pravne sposobnosti. U Republici Hrvatskoj Zakon o nasljeđivanju oporučnu sposobnost veže za dob ostavitelja, koja se stječe sa 16 godina te za njegove mentalne sposobnosti. Ako se ti kriteriji ne zadovolje, oporuka će biti nevaljana.

Osim nedostatka oporučne sposobnosti, oporuka neće biti valjana ako postoje mane volje, ako oporuka nije načinjena u obliku koji je propisan kao valjan te ako u sadržaju same oporuke raspolaže nečim nemogućim i nedozvoljenim. Prema Zakonu o nasljeđivanju vlastoručna oporuka je valjana ako ju je ostavitelj napisao vlastoručno te ako se na nju potpisao. One osobe koje imaju nekakav pravni interes imaju pravo da unutar roka od jedne godine podnesu zahtjev za poništenje oporuke ili samo nekih njezinih odredbi za koje smatra da su nastale zbog zablude, prijetnje, prevare ili sile. Navedeno se može zahtijevati od onog trenutka kada je saznao za nevaljanosti, no najkasnije za 10 godina od kada je oporuka u pitanju proglašena. Kada oporučitelj svoju oporuku potpiše pred svjedocima, i oni se moraju potpisati na oporuku, koja se naziva i alografska. U ovom slučaju pisane oporuke nije potrebno da svjedoci budu

upoznati sa sadržajem same oporuke niti moraju znati jezik na kojem je ona napisana, no moraju znati jezik na kojem je oporučitelj dao izjavu.

Za oporučitelja postoji mogućnost zahtjeva prema javnim tijelima za sastavljanje oporuke, čime se osigurava cilj da svaka osoba, čak i one koje ne znaju čitati ni pisati, mogu na valjan način sastaviti oporuku. Jednako tako i međunarodna oporuka osigurava ostaviteljima da njihova volja bude valjana u što više zemalja, što je osigurano u Konvenciji koju je Republika Hrvatska uvrstila u svoj pravni poredak.

U slučaju da nastupe izvanredne okolnosti zbog kojih oporučitelj ne može sastaviti oporuku na drugi redoviti način, može očitovati svoju posljednju volju usmenom oporukom pred dva istodobno nazočna svjedoka koji su sposobni da budu svjedoci. Oni će, nakon što im oporučitelj očituje volju istu zapisati ili usmeno predati javnom bilježniku ili sucu na čuvanje. Usmena oporuka prestaje vrijediti kada protekne 30 dana od prestanka izvanrednih okolnosti u kojima je usmena oporuka nastala. U sudskoj praksi je mnogo usmenih odluka proglašeno nevaljano jer se uvjeti potrebni za njezinu valjanost nisu ispunili kumulativno. Uz to, izvanredne okolnosti nisu definirane u Zakonu o nasljeđivanju, već je sudska praksa stvorile kriterije za njih, a one naglašavaju da izvanredne okolnosti moraju u potpunosti spriječiti ostavitelja da oporuči na bilo koji drugi način.

Zbog različitih uvjeta u kojima se ostavitelji pronadu u sastavljanju oporuke, Zakon o nasljeđivanju predviđa kada je pisana ili usmena oporuka nevaljana i kako javna tijela sudjeluju u oblikovanju javne i međunarodne oporuke. Nevaljane oporuke ne proizvode pravne učinke, a pobojne proizvode pravne učinke dok u cijelosti ili djelomično ne budu poništene.

Za slučaj kada je oporuka uništena, izgubljena ili sakrivena bez oporučiteljeva znanja i dalje proizvodi konkretne učinke pod uvjetom da zainteresirana osoba na neki način dokaže da je oporuka postojala. Nasljednik također može biti isključen iz nužnog dijela ako oporučitelj očituje tu odluku u oporuci i pod uvjetom da je isključeni prekršio zakonske ili moralne obaveze. Osim navedenih promjena stanja oporuke i njezina sadržaja, oporuka se može opozvati, u potpunosti ili djelomično. Opoziv ranije oporuke i njezinih stavaka mora se navesti u kasnijoj oporuci, inače će stavke iz ranije oporuke ostati na snazi, ako nisu u suprotnosti s odredbama kasnije donesene oporuke.

7. LITERATURA

Knjige i članci:

1. Belaj, Vlado; Oblik oporuke prema Zakonu o nasljeđivanju, Pravni vjesnik, 2004.
2. Gavella, Nikola; Belaj, Vlado; Nasljedno pravo, Zagreb: Narodne novine, 2008.
3. Kontrec, Damir; Matko-Ruždjak, Jožica; Sessa, Đuro, Zakon o nasljeđivanju s komentarima, poveznicama, sudskom praksom, priložima, primjerima i abecednim kazalom pojmova, Zagreb, Organizator, 2015.
4. Pavlinić Edita; Klamiza Anica; Oporuka – (ne)samostalno raspolaganje, Paragraf : časopis za pravna i društvena pitanja Pravnog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Vol. 3 No. 1, 2019.

Pravni izvori:

5. Zakon o provedbi Uredbe (EU) br. 650/2012 Europskog Parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi europske potvrde o nasljeđivanju, Narodne novine, broj 152/2014.
6. Zakon o nasljeđivanju Narodne novine, broj 48/2003, 163/2003, 35/2005, 127/2013, 33/2015, 14/2019

Sudska praksa:

1. Vrhovni sud RH Rev 2286/2016-3 od 17.04.2019
2. Županijski sud u Slavonskom Brodu, Gž 236/2019-2 od 01.04.2019.
3. Županijski sud u Varaždinu, Gž 1255/2019-2 od 04.06.2020.
4. Županijski sud u Varaždinu Gž 614/17-2 od 05.04.2017.
5. Županijski sud u Dubrovniku Gž 572/2019-2 od 24.07.2017

6. Županijski sud u Varaždinu Gž 869/2019-2 od 16.09.2019.
7. Županijski sud u Varaždinu Gž 761/2020-3 od 12.10.2020.
8. Županijski sud u Varaždinu Gž 2203/13-2 od 03.09.2013.
9. Županijski sud u Velikoj Gorici Gž 1117/2021-2 od 02.11.2021.
10. Županijski sud u Puli, Gž 1262/2020-2 od 17.12.2020.
11. Županijski sud u Splitu Gž 1780/2019-2 od 15.10.2019.
12. Županijski sud u Varaždinu Gž 882/2021-2 od 28.10.2021.
13. Županijski sud u Varaždinu Gž 294/2019-2 od 21.02.2019.
14. Županijski sud u Splitu Gž 1594/2016-1 od 19.05.2019.

Web stranice:

<https://www.iusinfo.hr/korisnicki-profil>

<https://www.odvjetnik-strniscak.hr/strucni-clanci/usmena-oporuka-i-pretpostavke-za-valjanost/>

8. POPIS SLIKA

Slika 1. Prikaz podjele oporuka 9